

1. Wymagania ogólne

- 1.1. W zależności od rodzaju prac realizowanych na rzecz Spółki, jeżeli nie ma zastosowania prawo budowlane, wykonawca jest zobowiązany do wyznaczenia osoby kierującej pracownikami.
- 1.2. Wszyscy pracownicy wykonawcy muszą znać i stosować sposoby bezpiecznego wykonywania pracy określone w powszechnie obowiązujących przepisach prawa, a także wynikające z zasad BHP i informacji przekazanych przez pracowników Spółki.
- 1.3. Wymaga się, aby wszyscy pracownicy wykonawcy realizujący prace na rzecz Spółki posiadali:
  - 1) odpowiednią wiedzę i umiejętności;
  - 2) uprawnienia oraz kwalifikacje potwierdzone stosownymi dokumentami;
  - 3) aktualne orzeczenia lekarskie o braku przeciwwskazań zdrowotnych do wykonywanych prac.
- 1.4. Wszyscy pracownicy wykonawcy muszą posiadać wiedzę na temat bezpiecznych metod wykonywania pracy, znać IBWR lub BIOZ, o których mowa w pkt 3, oraz ryzyko zawodowe występujące podczas wykonywania przez nich prac.
- 1.5. Wśród pracowników wykonawcy należy wyznaczyć osoby odpowiedzialne do udzielania pierwszej pomocy i ich dostępność w trakcie trwania prac. Osoby wyznaczone do udzielania pierwszej pomocy powinny posiadać odpowiednie kwalifikacje oraz dostęp do wyposażenia do udzielania pierwszej pomocy.
- 1.6. Zabronione jest dopuszczenie do pracy pracownika niezapoznanego z:
  - 1) zagrożeniami i ryzykiem zawodowym, na jakie może być narażony podczas wykonywania prac na rzecz Spółki;
  - 2) instrukcją bezpieczeństwa pożarowego w przypadku pracy na obiektach Spółki, dla których instrukcja ma zastosowanie;
  - 3) dokumentem zabezpieczenia przed wybuchem właściwym dla miejsca wykonywania pracy, jeżeli prace będą realizowane w obiekcie, w którym występują strefy zagrożenia wybuchem;
  - 4) wytyczonymi granicami obszaru wykonywania prac (miejsca pracy);
  - 5) wytyczonymi ciągami komunikacyjnymi poruszania się po obiektach;
  - 6) wytycznymi zachowania się w sytuacjach awaryjnych.
- 1.7. Zabronione jest dopuszczenie do pracy pracownika, który nie stosuje kompletnej odzieży i obuwia roboczego, wymaganych środków ochronnych oraz środków, których parametry ochronne zostały utracone.
- 1.8. Wykonawca jest zobowiązany do używania wyłącznie narzędzi, materiałów i sprzętu w pełni sprawnego, z odpowiednimi dopuszczeniami technicznymi, atestami, świadectwami przeglądów i certyfikatami.
- 1.9. Zabronione jest używanie maszyn i narzędzi niezgodnie z ich przeznaczeniem.
- 1.10. W przypadku wykonywania przez wykonawcę pracy z substancjami niebezpiecznymi wymaga się, aby wykonawca:
  - 1) używał tylko i wyłącznie takich substancji niebezpiecznych, które mogą być stosowane przy wykonywanych pracach i na obiektach Spółki;
  - 2) zapoznał pracowników wykonujących prace z substancjami niebezpiecznymi z kartami charakterystyki tych substancji oraz potwierdził ten fakt na piśmie;
  - 3) zapoznał osobę odpowiedzialną za prawidłową realizację umowy ze strony Spółki oraz pracowników Spółki przebywających w miejscu wykonywania prac z substancjami niebezpiecznymi, z kartami charakterystyki tych substancji;
  - 4) zapewnił swoim pracownikom środki ochrony przy stosowaniu substancji niebezpiecznych;
  - 5) zapewnił wyposażenie w sytuacji awaryjnej zgodnie z zapisami w kartach charakterystyki;
  - 6) zapewnił swoim pracownikom i pracownikom Spółki stały dostęp do kart charakterystyki substancji niebezpiecznych w miejscu wykonywania prac;
  - 7) przechowywał stosowane substancje niebezpieczne w miejscu prowadzenia prac tylko przez czas niezbędny do ich wykonania;
  - 8) po zakończeniu pracy usuwał z miejsca prowadzenia prac substancje niebezpieczne wraz z pojemnikami lub opakowaniami, zgodnie z zasadami określonymi przepisami prawa.

- 1.11. Wykonawca jest zobowiązany kontrolować wszystkie substancje, narzędzia, materiały i urządzenia wykorzystywane przy realizacji prac, ustalać ich wpływ na bezpieczeństwo prac oraz zapewnić związane z ich wykorzystaniem informacje, szkolenia, sprzęt i środki ochronne dla pracowników.
- 1.12. Wykonawca jest zobowiązany ograniczyć do absolutnego minimum, poprzez kontrolę i zastosowanie sprzętu oraz środków ochronnych, wszelkie niedogodności i zagrożenia zawodowe powstałe na skutek prowadzenia prac.
- 1.13. Wykonawca jest zobowiązany dołożyć starań celem redukcji poziomu hałasu w drodze właściwego doboru i konserwacji użytkowanego sprzętu i urządzeń.
- 1.14. W trakcie wykonywania pracy, jak i podczas przebywania na terenie obiektów Spółki jest zabronione spożywanie alkoholu, zażywanie środków odurzających lub praca w stanie po ich spożyciu lub zażyciu.
- 1.15. Palenie wyrobów tytoniowych i papierosów elektronicznych na terenie obiektów Spółki jest dozwolone tylko w miejscach do tego wyznaczonych i odpowiednio oznakowanych.

2. Prowadzenie prac

- 2.1. W trakcie prowadzenia prac na terenie obiektów Spółki wykonawca jest zobowiązany do przestrzegania obowiązujących przepisów prawa i zasad BHP.
- 2.2. W przypadku wykonywania prac przy urządzeniach energetycznych, stwarzających możliwość wystąpienia szczególnego zagrożenia dla zdrowia lub życia ludzkiego, jeśli obiekt nie został w całości przejęty przez wykonawcę, czynności związane z wydaniem polecenia wykonania pracy oraz przygotowaniem, przekazaniem i likwidacją strefy pracy prowadzi upoważniony pracownik Spółki. Jeśli obiekt został przejęty w całości przez wykonawcę, wykonawca odpowiada za organizację prac zgodnie z wymaganiami prawa.
- 2.3. Za kwalifikację i wykonywanie prac niebezpiecznych pod względem pożarowym odpowiedzialność ponosi wykonawca.
- 2.4. W przypadku wykonywania prac, które mogą być zakwalifikowane jako niebezpieczne pod względem pożarowym wykonawca oraz osoba odpowiedzialna za prawidłową realizację umowy ze strony Spółki ma obowiązek zgłosić ten fakt do WBP. Kwalifikacji prac niebezpiecznych pod względem pożarowym należy dokonać przy udziale pracownika WBP.
- 2.5. Prace niebezpieczne pod względem pożarowym należy kwalifikować i wykonywać zgodnie z instrukcją bezpieczeństwa pożarowego i dokumentem zabezpieczenia przed wybuchem właściwym dla miejsca wykonywania pracy.
- 2.6. Dla potrzeb każdego zezwolenia na wykonywanie prac, wykonawca jest zobowiązany przedłożyć osobie wydającej pisemne zezwolenie imienną listę pracowników wykonawcy i podwykonawców.
- 2.7. W przypadku wystąpienia okoliczności, o których mowa w art. 208 § 1 Kodeksu pracy, tj. prowadzenia prac, jednocześnie w tym samym miejscu przez pracowników różnych pracodawców, np. pracowników wykonawców oraz pracowników Spółki, pracodawcy są zobowiązani:
  - 1) współpracować ze sobą;
  - 2) wyznaczyć, w drodze porozumienia pracodawców, koordynatora sprawującego nadzór nad bezpieczeństwem i higieną pracy wszystkich pracowników wykonujących prace w tym samym miejscu;
  - 3) ustalić zasady współdziałania uwzględniające sposoby postępowania w przypadku wystąpienia zagrożeń dla zdrowia i życia pracowników;
  - 4) informować siebie nawzajem oraz pracowników lub ich przedstawicieli o działaniach w zakresie zapobiegania zagrożeniom zawodowym występującym podczas wykonywanych przez nich prac.
- 2.8. Wyznaczenie koordynatora sprawującego nadzór nad bezpieczeństwem i higieną pracy wszystkich pracowników różnych pracodawców wykonujących prace w tym samym miejscu powinno być udokumentowane.

- 2.9. Do realizacji obowiązków wynikających z pkt 2.7 są upoważnione osoby działające w imieniu poszczególnych pracodawców, w szczególności osoby kierujące pracownikami zatrudnionymi w okolicznościach, o których mowa w art. 208 § 1 Kodeksu pracy.

3. Dokumenty opisujące działania wykonawcy na terenie obiektów Spółki

- 3.1. Wykonawca jest zobowiązany przed rozpoczęciem prac do sporządzenia BIOZ dla inwestycji, co do których ten obowiązek wynika z prawa budowlanego.
- 3.2. Wykonawca jest zobowiązany przed rozpoczęciem prac do sporządzenia IBWR dla zadań remontowych, które będą trwały minimum jeden miesiąc.
- 3.3. Wykonawca w IBWR musi uwzględnić prace niebezpieczne realizowane na obiektach Spółki, w szczególności w odniesieniu do:
- 1) prac wewnątrz kanałów, studzienek, komór, zbiorników, galerii, osadników oraz innych podziemnych obiektów technologicznych wodociągowych i kanalizacyjnych, do których wejście odbywa się przez włazy lub otwory o niewielkich rozmiarach lub jest w inny sposób utrudnione;
  - 2) prac bezpośrednio wykonywanych przy otwartych zbiornikach, niezabezpieczonych balustradami o wysokości co najmniej 1,1 m;
  - 3) prac związanych ze stosowaniem niebezpiecznych substancji chemicznych;
  - 4) prac przy urządzeniach energetycznych, kwalifikujących się jako prace szczególnie niebezpieczne;
  - 5) prac wykopowych na głębokości większej niż 2 m;
  - 6) prac na wysokości powyżej 1 m przy robotach wymagających od pracownika stosowania sprzętu chroniącego przed upadkiem z wysokości;
  - 7) prac niebezpiecznych pod względem pożarowym, w szczególności prac w strefach zagrożonych wybuchem, np. przy instalacjach biogazu;
  - 8) innych prac, które na podstawie przepisów prawa powinny być wykonywane przez co najmniej dwie osoby, w celu zapewnienia asekuracji ze względu na możliwość wystąpienia szczególnego zagrożenia dla zdrowia lub życia ludzkiego.
- 3.4. Instrukcje bezpiecznego wykonywania robót¹, odpowiednio do występujących potrzeb, powinny uwzględniać następujące informacje:
- 1) rodzaje prac, których dotyczą;
  - 2) stosowane zasady dopuszczenia pracowników do wykonywania prac szczególnie niebezpiecznych (np.: zezwolenia na prace szczególnie niebezpieczne, instruktaż przed rozpoczęciem pracy z zakresu bezpiecznego wykonania zleconych robót, itp.);
  - 3) określenie minimalnej wymaganej liczby pracowników oraz sposoby sprawowania nadzoru nad wykonywaniem prac;
  - 4) zakres prac z podaniem:
    - a) kolejnych wymaganych operacji z podziałem na czynności do wykonania przed rozpoczęciem pracy, czynności związane z procesem pracy oraz czynności po zakończeniu pracy;
    - b) wymaganego sprzętu i narzędzi;
    - c) sposobu bezpiecznego wykonywania prac;
    - d) zasad bezpiecznej obsługi stosowanych maszyn i urządzeń, w tym wymaganych przepisami prawa uprawnień czy kwalifikacji zawodowych operatorów;
  - 5) rodzaje zagrożeń przewidywanych w czasie prowadzenia prac – ocenę ryzyka dla wykonywanych prac;
  - 6) sposób zabezpieczenia miejsca wykonywania pracy przed zagrożeniami zewnętrznymi oraz dostępem osób postronnych mogących przebywać w czasie prowadzenia prac;
  - 7) sposób przygotowania miejsca pracy;
  - 8) sposób prowadzenia monitoringu chemicznego, jeżeli taki jest wymagany;
  - 9) wykaz wymaganych środków ochrony indywidualnej i zbiorowej;

¹ Dopuszcza się inny dokument mający zastosowanie u wykonawcy pod warunkiem zawarcia w nim wymaganych danych przywołanych w niniejszym dokumencie

- 10) sposób bezpiecznego postępowania z substancjami niebezpiecznymi, które będą stosowane w czasie pracy;
  - 11) sposób zabezpieczenia na wypadek powstania pożaru (wymagany podręczny sprzęt ppoż. w posiadaniu pracowników);
  - 12) zasady postępowania w sytuacjach awaryjnych;
  - 13) zasady i sposób kontroli po zakończeniu prac;
  - 14) zasady i sposób przekazania miejsca prac użytkownikowi po ich zakończeniu;
  - 15) wskazanie osoby odpowiedzialnej za jej sporządzenie.
- 3.5. Wykonawca jest zobowiązany przed rozpoczęciem prac sporządzić kartę bezpiecznej pracy dla każdej usługi realizowanej na obiektach Spółki, która będzie wykonywana samodzielnie przez wykonawcę. Kartę bezpiecznej pracy określono w załączniku IN-ZSZ-01/04.
- 3.6. Dokumenty opisujące sposób realizacji prac, w tym karta, o której mowa w pkt 3.5, i ich zabezpieczenie powinny być dostępne dla pracowników wykonawcy oraz przesłane do osoby odpowiedzialnej za prawidłową realizację umowy ze strony Spółki, oraz dostępne dla pracowników Spółki w miejscu wykonywania prac.

4. Stosowanie odzieży, obuwia i środków ochronnych w czasie pracy

- 4.1. Wszyscy pracownicy wykonawcy realizujący prace na rzecz Spółki są zobowiązani do stosowania środków ochrony indywidualnej i zbiorowej, zgodnie z wymaganiami określonymi na podstawie oceny ryzyka zawodowego przeprowadzonego przez wykonawcę dla poszczególnych rodzajów prac.
- 4.2. Podczas wykonywania prac na placu budowy, a także wewnątrz pomieszczeń, jeżeli w tych pomieszczeniach są prowadzone prace budowlano-montażowe, bez względu na rodzaj wykonywanych prac, wprowadza się obowiązek stosowania hełmów ochronnych, okularów przeciwodpryskowych, obuwia ochronnego o odpowiedniej klasie ochrony oraz kamizelek odblaskowych z logo wykonawcy.
- 4.3. Wykaz niezbędnego wyposażenia pracownika w odzież, obuwie i środki ochrony indywidualnej powinien być umieszczony w instrukcji bezpiecznego wykonywania prac, sporządzonej przez wykonawcę.
- 4.4. Podczas wykonywania prac w strefach zagrożenia wybuchem, wyposażenie pracownika powinno być zgodne z wymaganiami dokumentu zabezpieczenia przed wybuchem właściwym dla miejsca wykonywania pracy.

5. Szkolenia pracowników wykonawców

- 5.1. Wykonawca prowadzący prace na rzecz Spółki jest zobowiązany zapewnić, aby wszystkie osoby kierowane do pracy (pracownicy wykonawcy, podwykonawców, dostawców usług) odbyły wymagane prawem szkolenia w dziedzinie BHP oraz ochrony ppoż. Odbycie szkoleń powinno być udokumentowane.
- 5.2. Wszyscy pracownicy zatrudnieni przez wykonawcę oraz jego podwykonawców, skierowani do wykonywania pracy na terenie obiektów Spółki muszą odbyć szkolenie z zakresu występujących zagrożeń, zasad bezpiecznej organizacji pracy, wymagań bezpieczeństwa pracy i ochrony przeciwpożarowej, określonych przez Spółkę.
- 5.3. Szkolenie, o którym mowa w pkt 5.2, przeprowadza wykonawca. Osoba odpowiedzialna za prawidłową realizację umowy ze strony Spółki, dostarcza wykonawcy informacje do przekazania jego pracownikom podczas szkolenia, zgodnie z załącznikiem IN-ZSZ-01/05.
- 5.4. Wykonawca ma obowiązek, na wniosek uprawnionego pracownika Spółki, przedstawienia dowodów potwierdzających przekazanie informacji, o której mowa w pkt 5.3, każdemu pracownikowi skierowanemu do realizacji prac na rzecz Spółki.

6. Organizacja terenu budowy

- 6.1. Warunkiem rozpoczęcia prac budowlanych lub inwestycyjnych jest właściwe przygotowanie terenu budowy zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa budowlanego poprzez opracowanie planu jego zagospodarowania.
- 6.2. Teren budowy musi być zabezpieczony oraz właściwie oznakowany przed dostępem osób postronnych.
- 6.3. Plan zagospodarowania terenu budowy należy przygotować w oparciu o BIOZ lub IBWR.
- 6.4. W przypadku realizacji prac na terenie czynnego obiektu Spółki należy uwzględnić zagrożenia związane z działaniami obiektu.
- 6.5. W przypadku realizacji prac na nowo powstałym obiekcie lub przekazanym obiekcie wykonawcy, wykonawca przejmuje odpowiedzialność za osoby wchodzące na teren obiektu.
- 6.6. Zagospodarowanie terenu budowy należy wykonać przed rozpoczęciem robót budowlanych, co najmniej w zakresie:
  - 1) ogrodzenia terenu i wyznaczenia stref niebezpiecznych;
  - 2) wykonania dróg dla ruchu kołowego;
  - 3) wyznaczenia przejść dla ruchu pieszego;
  - 4) zaopatrzenia w niezbędne media, w tym w energię elektryczną, wodę, odprowadzenie ścieków lub ich utylizację;
  - 5) urządzenia pomieszczeń higieniczno-sanitarnych i socjalnych, w tym zaplecza biurowego budowy;
  - 6) zapewnienia właściwego oświetlenia budowy i stanowisk pracy oraz odpowiedniej wentylacji;
  - 7) urządzenia składowisk materiałów i wyrobów, ze szczególnym uwzględnieniem materiałów niebezpiecznych;
  - 8) lokalizacji punktu pierwszej pomocy;
  - 9) lokalizacji podręcznego sprzętu gaśniczego i hydrantów.
- 6.7. Podczas prac należy zapewnić środki łączności do alarmowania służb ratowniczych oraz odpowiedni dojazd. Zabronione jest zastawianie w jakikolwiek sposób ciągów komunikacyjnych stanowiących drogi, przejścia, dojścia, wyjścia ewakuacyjne, drogi pożarowe, bramy pożarowe oraz miejsc usytuowania urządzeń przeciwpożarowych i sprzętu gaśniczego.
- 6.8. Jeżeli umowa nie stanowi inaczej, wykonawca jest zobowiązany do zapewnienia własnych pomieszczeń socjalnych takich jak biuro, szatnia, ustęp, umywalnia, jadalnia, itp.
- 6.9. Za stan bezpieczeństwa na terenie prowadzonych prac budowlanych odpowiada kierownik budowy. Dla zadań, gdzie nie jest wymagane ustanowienie kierownika budowy, za stan bezpieczeństwa odpowiada nadzorujący prace ze strony wykonawcy.